

Mikalojus Kazimieras Sarbievijus

Barokinė mint__s krizė. M. K. Sarbievijus – garsiausias XVII a. Europos poetas, raš__s lot__niškai. Jis gyveno ir k__rė baroko epochos laikotarpiu, t. y. tuo metu, kai žmonija suvokė pažin__mo galim__bių ribas, g__venimo trap__mą ir trump__mą, ne__stengė suprasti d__viškosios tvarkos, bijojo lemt__s. Ne veltui šį laikotarpį apib__dina tokie posakiai, kaip: „Memento mori“, „Siste, viator“ („Atmink, kad mirsi“, „Sustok, keleivi“ (lot.) – žmogus jaučiasi laik__nas šios žemės keleivis, lyg mažas laiv__lis, klajojās po neapr__piamą g__venimo vanden__ną). Barokinė mint__s krizė __vairiai reiškiasi men__, taip pat ir M. K. Sarbievijaus k__r__boje.

Biografija. M. K. Sarbievijus, kil__s iš Lenkijos, didž__j__ gyvenimo dalį praleido LDK: anksti __stojo į j__zuitų ordiną, mok__si Vilniuje, Braunsberge (tuomet__je Pr__sijos karal__stėje), d__stė poetiką Kražiuose bei Pòlocke (m__stas dab. Baltarusijoje), v__liau buvo pr__mtas į Vilniaus universit__tą, po poros metų išs__stas t__sti teologin__studijų į Rom__. Čia netrukus išgars__jo kaip labai talentingas poetas. Pasakojama, kad net pats pop__žius Urbonas VIII M. K. Sarbievijų apdovanojęs laurų vain__ku. M. K. Sarbievijaus poezijos knygos buvo leidžiamos įvair__se Europos m__stuose, ir ypač įdom__, kad vienam poezijos rinkiniui antraštinio lapo eskizą nup__šė gars__s flamandų dailininkas P. P. Rubensas. Įdom__ir tai, jog vienu metu poeto k__r__ba buvo įtraukta į Oksfordo universiteto studijų program__v__toj garsaus antikos poeto Horacijaus, kur__pats M. K. Sarbievijus neretai sekė. Be poezijos, M. K. Sarbievijus gars__jo ir kaip puikus literat__ros teoretikas, paraš__s knygą „Apie aštrų ir šmaikštų stilių“ („De acuto et arguto“), ir kaip talentingas pamokslininkas. Dėl pastarosios priežast__s g__ven__mo pabaigoje jis tapo ATR valdovo Vladislovo IV

Vazos dvaro pamokslinink___. Varginančios pareigos sunkino poeto g__ven__mą ir nualino sveikatą – 1640 m. jis mir__ Varšuvoje.

Barokinės mint__s kriz__s apraiškos M. K. Sarbievijaus poezijoje. Labiausiai poezijos žmogų g__sdina aplinkos nepastov__mas: „Viskas laikina žemėj šioj,/Ką materija čia sukuria nerangi“ („Telefui Likui“), „Kintanti sėkmė, nepastovios lemtys/Savo valdžioje laiko vargšą žmogų...“ („Krispui Levinijui“). Lik__mo rankose visi lyg__s: ir paprasti žmon__s, ir valst__bės, ir Visatos objektai tampa __noringos lemt__s žaislais (etinėje odėje „Telefui Likui“ teigiama: „... lemties ranka/Grobia miestus,/tautas ir varganoj tėkmėj/Nugramzdina ji karalius“). Žmogus **negali vald__ti nei laiko, nei lik__mo**, tod__l nesustabdomai bėgantis laikas ir nepastovi lemtis jį baugina: „Dešine dosnia valanda ką davė,/Vėl kita pagrobs apgaulia kairiaja...“ („Krispui Levinijui“). Poezijos subjektas yra **amžinas vaikas** ne tik dėl lemt__s žaid__mų, bet ir dėl žmogui nepavaldžios pasaulio tvarkos. Žmogaus menk__mą sustiprina **n__lat besisukantis lemt__s ratas**: lik__mas žmog__ apsvaigina laikina s__kme, bet netrukus viską iš jo atima (etinėje odėje „Telefui Likui“ n__lat pasikartoja žaidimo žmog__mi mot__vas: „Žaidžia ratas lemties, žaidžia mumis, deja.“).

Baroko žmogaus moralin__s atramos. Nepaisant barokinės mint__s kriz__s apraiškų, M. K. Sarbievijaus poezijoje__ atsiskleidžia dvi moralin__s atramos: **tik__jimas į D__vą** ir **stoikų filosofinės t__sos**. Priklaus__damas j__zuitų ordinui, išpaž__ndamas katalikų tik__jimą, M. K. Sarbievijus poezijoje k__ria subj__ktą, gyvenimo teatrą patikintį D__vui: „Mane tik viena jaudina: kaip aš pats/Atliksiu savo vaidmenį dramoj šioj,/Ar bus patenkinta Dievybė,/Ar pasitiks jį karštais plojimais“ („Janui Libinijui“). **Kukl__mas, dievobaiming__mas** saugo poezijos žmogų nuo laikin__ malon__mų, nes „Kuo nuo žmonių toliau,/Tuo [...] rečiau pasieks pavydas...“ („Janui Libinijui“). **D__vas** pasirodo ne tik kaip žmogaus

elg__sio moralinis vertintojas, bet ir **kaip Visatos lik__mo l__m__jas**: „Valandoms visoms šio pasaulio Viešpats/Uždeda sparnus per visatą skristi...“ („Krispui Levinijui“). Žmogus nesupranta d__viškosios tvarkos, tačiau turi j__pasitik__ti, jei nori išsaugoti dvasios ram__bę.

Kita moral__nė žmogaus atremtis M. K. Sarbievijaus poezijoje – stoikų filosofija. Ji s__lo žmogui, atsid__rusiam r__binėje situacijoje, elgtis sant__riai. Veik__jų stojiška laik__sena – stoikų moral__s principų: **saiko, kukl__mo, or__mo, nuolank__mo tam, ko negali pakeisti, laik__masis**. Ypač svarbus **saikas**. Jis reikalingas tam, kad žmogus, nesaikingai, nesant__riai elgdamasis, negriaut__ d__viškosios pasaulio tvarkos, neardyt__vidin__s harmonijos. M. K. Sarbievijaus poezijoje s__loma saikingai džiaugtis greitai praeinančiais mater__liais dal__kais („Krispui Levinijui“), __temptą mokslą kaitalioti su poilsio valandomis („Pauliui Kozlovijui“), patariama saikingai ged__ti („Publijui Munacijui“).

Ne veltui M. K. Sarbievijus vadinamas krikščionišk__ju arba sarmatų (šiuo terminu, žinomu iš antikos laikų, buvo vadinami visi Lenkijos ir Lietuvos valstybių gyventojai) Horacijum__ – tiek krikščionybė, tiek sekimas antika (ypač Horacijumi) **mokė vertinti tokias dor__bes, kurios nepavaldžios nei lik__mui, nei laikui**.